

Apabila Udara Bersih Dikorbankan Demi Komoditi Global

Kuala Lumpur, 5hb Oktober - Tragedi yang dialami rakyat serta kejadian krisis alam sekitar akibat kebakaran hutan dan tanah gambut, kembali meragut nyawa turut menonjolkan tadbir urus alam sekitar yang lemah di negara Indonesia. Syarikat Malaysia *Kuala Lumpur Kepong (KLK) Group*, iaitu sebuah syarikat perladangan yang mempunyai ikatan kepada entiti Indonesia PT Menteng Jaya Sawit Perdana, dikenali antara 20 entiti perniagaan yang berkaitan dengan penemuan tahun 2026 mengenai kebakaran di Indonesia berdasarkan set data sumber jerebu, bertarikh 1 Oktober 2026. Entiti yang sama turut dikenali dalam aktiviti pembakaran di atas tanah mereka dalam sebuah [laporan pada tahun 2019](#) [1].

Manakala sekurang-kurangnya beberapa konsesi telah dikenal pasti mempunyai hubungan korporat dengan kumpulan perniagaan Singapura, namun kesemuanya dikaitkan dengan titik sumber jerebu. Antaranya termasuk PT Damai Agro Sejahtera, yang mempunyai kaitan dengan Bumitama Agri Ltd yang beribu pejabat di Singapura; konsesi PT Kayung Agro Lestari, yang dikaitkan dengan First Resources, ANJ, Fangiono serta kumpulan perniagaan yang berpangkalan di Singapura; konsesi PT Mitra, yang berada di bawah Keluarga Fangiono / First Resources dan mempunyai hubungan dengan Singapura melalui syarikat induknya, First Resources Ltd; serta PT Arjuna Utama Sawit, yang direkodkan sebagai sebahagian daripada First Borneo Plantations, sebuah syarikat perladangan kelapa sawit yang dikenal pasti berasal dari Singapura.

Kebakaran hutan dan tanah gambut yang terus berlaku bukanlah sebahagian daripada kitaran semula jadi, sebaliknya mencerminkan bagaimana pengembangan ekonomi berasaskan komoditi global lebih diutamakan berbanding kehidupan rakyat. Bentuk jenayah alam sekitar yang terstruktur ini secara langsung mengancam nyawa dan keselamatan jutaan manusia, selain memburukkan lagi krisis iklim. Pendedahan jangka panjang kepada zarah PM2.5 yang berbahaya akibat kebakaran tanah gambut di Sumatera dan Kalimantan dianggarkan mempunyai kaitan dengan kira-kira 33,100 kematian pramatang dalam kalangan orang dewasa dan 2,900 kematian bayi setiap tahun.

Pada tahun ini sahaja, krisis pencemaran udara beracun telah menyebabkan lebih 4,390 kemasukan tambahan ke hospital akibat penyakit pernafasan akut, serta sekurang-kurangnya 635,000 kes serangan asma teruk dalam kalangan kanak-kanak di Indonesia. Sementara itu, [Kementerian Kesihatan Malaysia \(KKM\)](#) merekodkan peningkatan ketara sebanyak 259% dalam kes asma dan 124% dalam kes jangkitan saluran pernafasan atas (URTI) [2]. Angka-angka ini sekali lagi menggariskan bagaimana pencemaran daripada komoditi monokultur telah menjejaskan hak asas masyarakat terhadap udara bersih serta perlindungan kesihatan mereka.

Punca utama bencana ini terletak pada pengurusan landskap yang lemah, yang memberikan ruang yang luas kepada aktiviti agro-ekstraktif. Kajian Pantau Gambut mendedahkan keadaan yang membimbangkan bahawa daripada keseluruhan 24.2 juta hektar Kesatuan Hidrologi Gambut (KHG) di Indonesia, kira-kira 16.4 juta hektar berada dalam keadaan mudah terbakar, manakala 6 juta hektar sangat terdedah kepada banjir.

Penguasaan tanah secara meluas telah menyebabkan sekurang-kurangnya 8.3 juta hektar kawasan Kesatuan Hidrologi Gambut berada di bawah 936 konsesi setakat Julai 2025, merangkumi Hak Guna Usaha (HGU) kelapa sawit, Perizinan Berusaha Pemanfaatan Hutan (PBPH), Hutan Alam (HA) dan konsesi Restorasi Ekosistem (RE).

Jenis-jenis konsesi ini menunjukkan kerentanan yang meluas dan sistemik, serta menunjukkan adanya korelasi langsung antara pengembangan aktiviti perniagaan korporat dengan kemusnahan ekosistem tanah gambut.

Daripada keseluruhan 5,540 titik sumber asap yang dikenal pasti dari 8 Ogos hingga 20 September 2026, sebanyak 859 titik dikesan secara langsung dalam 115 konsesi PBPH, manakala 774 titik berada dalam 210 konsesi perladangan kelapa sawit. Selain itu, 2,951 titik berada dalam 114 kawasan KHG, manakala 2,211 titik ditemui berulang kali di kawasan yang pernah mengalami kebakaran antara 2015 hingga 2023.

Data ini menunjukkan keengganan kerajaan untuk mengambil tindakan tegas terhadap penjenayah alam sekitar yang terus beroperasi di kawasan yang terdedah kepada bencana. Krisis ini malah telah merentasi sempadan wilayah, mencetuskan semula ketegangan rentas sempadan. Perkara ini tercermin dalam [respons Perdana Menteri Malaysia](#) [3] yang mengulangi [pendirian yang sama pada tahun 2019](#) [4], dengan tidak mengambil tindakan yang lebih tegas dan sebaliknya membiarkan Indonesia mengambil tindakan tanpa mengambil tanggungjawab.

Di tengah-tengah kemusnahan alam sekitar yang berlaku dengan pantas dan meluas, dakwaan mengenai usaha pemulihan alam sekitar oleh kerajaan dan pemegang konsesi di Indonesia terbukti sekadar bersifat seremonial tanpa pelaksanaan yang bermakna. Analisis Pantau Gambut sepanjang sedekad lalu merekodkan realiti yang amat membimbangkan: antara 97% hingga 99% kawasan yang terbakar tidak pernah dipulihkan. Selepas kebakaran besar antara 2015 hingga 2019, hanya 1% hingga 3% kawasan yang terdegradasi berjaya dipulihkan menjadi hutan di Indonesia. Sebahagian besar kawasan yang pernah terbakar sebaliknya dibiarkan terbiar dan menjadi kawasan semak (41%), atau sengaja ditukar kepada ladang kelapa sawit monokultur berskala besar (54%).

Fenomena ini menggariskan corak pembiaran kebakaran yang berterusan bagi memudahkan pembukaan tanah untuk pembangunan komersial baharu. Dapatan data Greenpeace sepanjang tahun 2026 turut mengukuhkan petunjuk mengenai kewujudan jenayah korporat yang terstruktur ini.

Kesan jerebu beracun yang merentasi sempadan negara menunjukkan bahawa isu ini bukan lagi sekadar perkara berkaitan penyelarasan teknikal antara negara, sebaliknya merupakan kegagalan penguatkuasaan undang-undang di peringkat domestik. Setakat 14 September 2026, jerebu dikesan menjejaskan kualiti udara

selama 41 hari di Sarawak, 11 hari di Sabah, 7 hari di Johor, 5 hari di Kuala Lumpur dan 3 hari di Singapura, manakala asap turut dikesan meliputi beberapa kawasan di Brunei Darussalam dan Filipina.

Eksport jerebu beracun ini merupakan bukti jelas bagaimana kemusnahan alam sekitar dalam sesebuah negara menjejaskan daya tampung ekosistem untuk menyokong kehidupan di seluruh Asia Tenggara. Ancaman kemerosotan alam sekitar kini turut berkembang dengan ketara ke wilayah timur Indonesia. Perluasan kebakaran hutan dan tanah di Papua Selatan pada tahun 2026, khususnya di Kabupaten Merauke, membawa dimensi baharu yang amat membimbangkan.

Greenpeace merekodkan 1,069 titik sumber asap di Papua Selatan daripada jumlah keseluruhan nasional setakat 20 September 2026. Lebih membimbangkan, sebahagian daripada titik sumber asap ini dikesan dalam dua kawasan pemuliharaan penting di Merauke — sebuah kawasan yang kini sedang didorong secara besar-besaran dan agresif untuk menjadi hab bagi Projek Strategik Nasional (PSN) berasaskan tanah.

Eksplotasi berterusan yang tidak terkawal sehingga mengorbankan kesihatan rakyat dan kelestarian ekosistem demi kepentingan eksport komoditi tidak lagi boleh dibiarkan. Negara mesti segera menghentikan pengembangan industri agro-ekstraktif di kawasan yang terdedah, membatalkan permit konsesi yang terlibat dalam kemusnahan tanah gambut, serta mengambil tindakan lebih tegas terhadap semua syarikat yang mempunyai kaitan dengan kebakaran hutan dan tanah yang berulang tanpa kompromi melalui rangka kerja perundangan yang lebih kukuh bagi menangani jerebu rentas sempadan, termasuk kebertanggungjawaban korporat merentas sempadan yang jelas dan mekanisme pencegahan yang berkesan.

Pencemaran rentas sempadan memerlukan kebertanggungjawaban rentas sempadan. Apabila lebih banyak bukti tersedia, kebertanggungjawaban juga mesti berpandukan bukti tersebut. Hak untuk menghirup udara bersih dan jaminan keselamatan rakyat ialah hak mutlak yang tidak boleh terus diperdagangkan demi keuntungan global.

Sumber:

- [1]www.greenpeace.org/southeastasia/press/3221/asean-haze-2019-the-battle-of-liability/
- [2]www.malaymail.com/news/malaysia/2026/08/23/health-ministry-reports-surge-in-respiratory-illnesses-as-several-areas-hit-unhealthy-api-levels/232408
- [3]<https://www.thestar.com.my/news/nation/2026/09/09/we-will-not-defend-haze-wrongdoers>
- [4]<https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/malaysia-leaving-it-up-to-indonesia-to-take-stern-action-against-haze-culprits>

TAMAT